

Nro. 45.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELEMÉBŐL.

*Költ Bétsben Juniusnak 8-dik napján 1798-ik
esztendőben.*

B é t s.

Itt a' közelébbi napokban illyen értelmű Patens
tétetett közönségessé: —

„Mi Második Ferentz, etc. etc. — Hiv Job-
bágyaink' java és bátorsága iránt viseltető gon-
doskodásunk, mind az ideig számos fegyveres se-
regeknek fel-állítását és sok költségbe kerülő
hadi készületeket tett szükségessé, a' mellyeknek
meg-tételekre, minthogy a' közönséges jövedel-
mek nem vóltak egészen elegendők, újj Sege-
delem-kút-fejeknek meg-nyittatódása kívántatott.
Mivelhogy pedig Mi ezen nagy költségek mellett
is azon fel-tételünk mellől, hogy hiv Jobbágyain-

Y y

kat az új adóktól a' lehetőségig meg-kéméljük, telyességgel el-állani nem szándékozunk: erre való nézt atyai fel-tett tzelunknak el érhetése végett, magunkat kegyelmesen arra határoztuk, hogy azokat a' Kapitálistákat, a' kiknek a' *Béts* várossa' Bánkojában le-tett pénzek vagyon, egy Summának költsön-adására olly hasznos fel-tételek alatt meg-hivjuk, hogy az alóll magokat önként is semmi féle ki-fogás alatt ki nem vonhatnák. Parantsoljuk tehát —

„*Először*: Minden tulajdonos, a' ki *Béts*' várossának Bánkója-béli Obligátzióval bir, azon summához, a' mellyről a' nálla lévő Obligátzió szóln, még harmintz *pro Centót*, minden ki fogás nélkül a' Bankóba kész pénzüll bé-fizetni, és ezen Junius' hónapnak 10-dikétől fogva számlálva négy hónapok alatt, az az a' folyó esztendő Októberének 10-dikéig, az ő eddig a' Bánkóban volt pénzéről szolló Obligátzióját a' meg újjitatás végett a' Bánkó-Kassánál bé mutatni tartozzék, a' hol néki az ő eddig való és már most 30 *pro Centóval* nevedkedni fogó Kapitálissáról, *Öt pro Centós* interesű Obligátzió adattatik. — *Másodszor*: Ha valaki a' meg-határozott 4 hónapok alatt, a' Bétsi Bánkónak minden Hitelezőkre nézve illy hasznos meg-hívásához magát nem alkalmaztatná, az által nyilván ki-mutatná, hogy ő, a' Státus segítettésének, a' maga tulajdon haszna' el-mulasztásával is ellenére járni igyekezik. Melyhez képpeszt a' jövő Oktobernek 10-dikénn kezdve, az ő Interesének fizetése, és Obligátziójinak meg újjitatása, egyenesen bé-zárattatva fogna maradni. — *Har-madszor*: Mások ellenben egészfzen bizonyossá tétettetnek, hogy az 5 *pro Centó* Interest, minden személyre és helyre való tekintet nélkül, akár hol légyenek, ki-kapni fogják, és az is nyilvánágossá tétettetik, hogy mihelyest kedvezőbb környülállások fognak bé-következni, Kapitálissaikról szolló új Obligatziójikat is fel-mondhatják, és elég-tételt fognak találni. — *Negyedszer*: Minthogy a' Bétsi Bánkó a' maga fundamentoma szerént, bizonyos előre meg-határozott Fundus

nélkül semmi új adosságot nem tehet: erre való nézt az ő adosságának ezen 30 pro Centónyi új nevedésére nézve, az ő eddig való Fundussával már most, egy forma szerént való Diploma által, a' két Gallitziai Vám-és Só jövedelmek, és a' minden örökös tartományaink-béli egész Dohány-jövedelem, özsze foglaltatnak, és néki által adattatnak. — *Ötödször*: Hogy pedig a' Bétsi Bánkóval egyesített Fundusok leg hasznosabban, és az egyéb Kamerális foglatosságokkal való minden özsze foglaltatás nélkül administráltatódjanak: erre való nézt az ennek előtte fenn állott Udvari-Ministériál-Bánkó-Deputáziót ujjanton felállitjuk, melly is több Udvari Dicasteriumoktól való minden függés nélkül, tsak *Béts* várossa' Bánkójával fog foglalatatoskodni, és tsak Nékiak, és másnak senkinek nem fog számolni. — Költ *Bétsben* 1. Jun. 1798.

Anglia.

A' Margatei öbölben egy idő-ólta, a' dolognak leg nagyobb titokban való tartásával tette a' Britanus Országgló-izék a' nagy készüléteket, valamelly expeditzióra, a' melly már munkába is vétettetett. Ez az expeditzióhoz való készüllet; 5 Linea, 5 Fregát, 8 ágyus Schalup, két gyúlyzó-sajka, 's egyéb más nevű hadi és transport, mind együtt 42 hajókból, állott; a' transport-hajókra 4000 katonák ültek-fel, a' kik, hajókra való fel-ülésekkor sem tudtak semmit belölle, hogy hová vagon a' tzélozás. A' mi az expeditzió' vezérjeit illeti, a' hajókat Hajós-Kapitány *Popham*, a' felült katonaságot pedig *Cooté* és *Burrard* nevű Generálisok vezérelték. Drago-nyosok is ültek fel. — Hogy ez a' készüllet annál inkább titkoltathasson, a' Kenti, Essexi, Norfolk, és Suffolki minden kikötő helyekben bé-tiltattattak vólt az alatt minden hajók, hogy ki ne evezhessenek és sohova hirt ne vihessenek.

Ki-evezvén a' hajók Május' 16-dikán a' Tamesis' torkából, előbb Cherburgi partok felé tartottak; hanem ezen directziót meg az nap meg-

változtatták, és balra térvén, az utánn *Ostende* felé folytatták útjokat.

A' 18 dik Májusi Londoni levelek így irtak ezen tengeri expeditzióról: — „Ezen próbának tzeljáról itt még eddig semmit nem lehetett megtudni; az Országló-szék leg nagyobb halgatással vagy on felölle. Az már most nyilvánóságos dolog, hogy az egész készület, 33 transport-hajókból, a' mellyeken 1300 katonák, és 300 ágyuzók ültek, továbbá 1 ötven ágyus hajóból, 4 Fregátokból's még 9 más apróbb hadi hajókból állott.

Itt Angliában még szüntelenül sok emberek ajánlják magokat a' haza' védelmezésére: hanem az Országló-szék nem fogadja mind el őket, mint-hogy békételenek is vagynak közöttök, a' kikre semmi fegyvert nem jó bizni. Még azokonn is vigyázó szemeket tart az Országló-szék, a' kik a' mostani jó fogás alatt magokat a' fegyverben gyakorolják.

A' Király az Irlándiai Parlamentomnak Alsó Hazához egy Követséget botsátván közelebről, azt ajánlja ezen Haz' tagjainak, hogy helyheztesék ő Felségét olyan állapotba, hogy a' *Meklenburg-Strelitz* Printznek rendelhessen 2 ezer Font Sterling (20 ezer Forint) esztendőnként való fizetést. „Ő Felsége nem kételkedik (igy szoll), hogy a' Parlamentom örömmel ne kapjon ezen alkalmazosságon, a' mellyel az ő Felsége Királyi Felsőges Hitvesséhez viseltető hajlandóságát meg-bizonyithassa.

A' Londoni levelek azt irják a' *Párisból* ellopattatott *Sir Sidney Smith*ről, hogy a' *Havrei* kikötő helyben, a' hová *Párisból* minden bantódás nélkül meg érkezett, már egy Halász-bárka várakozott reá, a' mellytől fel-vétettetvén, onnét az Anglus hajós sereghez, ettől pedig egy *Argo* nevű fregátonn, Május 8-dikára, és így *Párisból* való elszökése utánn a' 11 dik napra, *Londonba* vitettetett.

Frantzia Respublika.

A' Directorium Újjsága, a' *Redacteur*, Május' 22-dikénn ki hirdette, hogy a' *Párisi Telegraphus*

által 20-dikban és 21-dikben külömb-kü lömb hir-adások érkeztek légyen, a' mellyek szerént egy, valami 40 hajókból álló Anglus hajós sereg *Ostende* előtt egy tengeri tsatázó lineát formálván, a' városra ágyuzni kezdett, és a' szárazra katonákat szállított ki: de a' kik 21-dikben meg támadtattak, és meg verettettek; 100 zan el estek; a' vezérjek meg sebessedett; valami 2000 ren, 3 ágyukkal és több *Schalup* hajókkal együtt el fogattattak, melly után végezetre *Ostende* városának ágyuztatása is meg szűnt.

Egy *Brüsselben* közönségessé tétetett officialis hir-adás szerént, az Anglusok, *Ostende*-és *Blankenburg*-között tették ezen ki-szállást, hanem a' *Frantziáktól* azonnal meg támadtattak, meg verettettek, és el fogattattak. Az el fogattattak száma 1424 emberekből áll, kik között két Generál-Máajorok, 5 Adjutánsok, 5 Stáb-tisztek, 25 Kapitányok, 29 Hadnagyok, 1 Hajós Kapitány, 1207 Altisztek és Köz emberek, és 150 Matrózok vagynak, a' kik 26 dikban minyájan *Brüsselbe* várattattak. A' meg ölettettek' és meg sebessittettek' száma ezeken kívül, 150-nél többre megyen. A' *Frantziák*, 6 ágyut, egy *Haubitzot*, több *Schalupokat*, és nagy számú *Flintát* nyertek prédába.

A' *Telegraphus* által ezen expeditzióról Május' 23 dikán *Párisba* érkezett további hir-adások szerént, az Anglus hajós sereg, 22-dikben *Ostende* meliöll *Anglia* felé visszazavazott.

Generál *Bonaparte* 8 dikban *Toulonba* érkezett, ott a' katonákat még az nap' meg-mustrálta, hozzájuk egy *Proclamátziót* intézett, mellyben nékiek a' további győzedelmet is ajánlotta — a' katonák 9 dikben mind hajókra ültek — végezetre 15 dikben a' hajós népnek örvendező kiáltozásai között, a' 110 ágyus *l'Orient* nevű Admirális hajóra Generál *Bonaparte* maga is fel ült, és más nap' véle együtt az egész hajós sereg a' *Touloni* kikötő helyből ki-evezett.

A' *Rédacteur* három Directoriális rendelkezést hirdetett ki közelébről, mellyeknek az a' foglalatjuk, hogy az Öt-százak' Tanácsa béli Kép-

viselő Hazafi *Jean Debry*, a' Rastadti Congressusra *Treilhard*' helyébe tellyes hatalmú Követté, Hazafi *Lamarque*, hasonló képpen az Öt Százak' Tanátságának egyik tagja, Stockholmi első rangú Frantzia Követté, Hazafi *Guillemardet*, ugyan tsak az Öt Százak' Tanátságának de már ki-lépett tagja, a' Spanyol Udvarhoz hasonló rangú Követté nevezettek.

Hazafi *Francois de-Neufchateau*, Párisból Május' 20 dikánn útra indulván, 22-dikben *Straszburg*ba érkezett, innét 24 dikben *Selz* nevű városokkába utazott-el, a' melly a' Réous' bal partján *Rastadttal* által-ellenben fekszik, hogy a' reá bízott alkudozást (mellynek mi vólta a' 43-dik Kurir' utolsó lapján vólt meg írva) onnét igazgassa. —

A' külső dolgokra ügyelő Frantzia Minister ki-hirdettette officialiter, hogy az a' hir, a' melly szerént az Algieri Frantzia Consul *Jean Bon-St. Andre* az Algieri Fejedelem' (*Dej*') parantsolatjából a' fejét el-velztette vólna, nem igaz; mert még April. 22-dikéan semmi baja sem vólt.

Helvétzia.

A' történetek' historiai egymásból való folyásoknak mentül kézzel-foghatóbb elő adása végett, szükség lészén itt egy kevésbé hozzászababbatskán széljel tekintenünk ezen újj Respublikának múlt Májusi viszontagságaira. Irtuk vólt, hogy az egyik Frantzia Biztos, *Rouhiere*, a' fegyveres házak béli portékákat el konyevetyéltetni, a' kassákat el petsételetetni kezdette vólna, 's több e' félék. A' Helvétziai Directorium az e' féléket nem szeretvén, a' *Rouhier*' petsétjei mellé, Helvétus Nemzeti petséteket is üttetett, 's egyfersmind a' Frantzia Követhez *Mengaudhoz*, és a' főbbik Biztoshoz *Rapinathoz*, leveleket küldött jelentvén, hogy ök az e' féle tselekedetektől szünnyenek-meg. *Mengaud* és *Rapinat* egymástól nagyon különböző hangonn feleltek a' Helvétziai Directoriumnak:

„Hazafi Directorok! (igy felelt *Mengaud*) Vettem azt az irást, a' mellyben jelentitek, hogy a' közönséges nyughatatlanságnak tsendesítése végett a' magatok' petsétjének a' közönséges kasákra a' Frantzia Biztos' petsétje mellé való felütését, el-kerülhetetlenül szükségesnek találtátok lenni. Köszönöm ezen hir-tételt. Ezen álhatatos eszközök annyival böltsebbek, hogy bizonyoson külömb-külobb Frantzia Agenseket el fognak rettenteni attól, hogy a' szabad-akarat szerént való és el nyomó tselekedetekre, a' mellyek a' Frantzia Országgló-szék' helybe-hagyásával nem történhetnek, ne vegyenek magoknak engedelmet.

A' *Ropinat*' felelete olly igen külömközö *Mengaud*nak ezen ki-fejezéseitől, hogy a' szerént néki egészfzen más képpen kellett nézni a' Helvétziai Directorium' munkáit. Az ő felelete *Bernából* Május' 14 dikén dátáltatott, a' mellyben minekutána leg előbb is a' Helvétziai Directorium által *Rouhier* ellen tétetett szemre hányásokkal való meg nem-elégedését ki-nyilatkoztatta, az után azt mondja; hogy a' *Rouhiertől* ki-adatott rendelések, az ő' (*Rapinat*') és a' Frantzia fő vezér' egyet-értésével estek; hogy néki a' Bernai, Solothurni, és Freyburgi fegyveres házak' rongyának (illyen ki-fejezéssel él) el-adattatása, szemire nem vettethetik, valamint azok az eszközök sem, a' mellyeket a' contributziónak fel-hajthatásáért el-követett; hogy a' magazinumokban találtatott eleség és a' kintsés házakban lévő régi pénzek, a' katonáknak ki-fizette-ödésekre rendeltettek; hogy ő (*Rapinat*) a' *Rouhier*' tselekedeteit igen ditséreteseknek találja lenni, és ő az ő ellene dolgozó mesterkedéseket a' Frantzia Directorium előtt le fogja irni; hogy ő a' *Rouhier* ellen a' Solothurni Helytartó által el-követtetett rágalmazásért elégtételt kíván, 's a' maga Országgló-széke iránt való tiszteletet fenn-tartatja. Továbbá azt is erőssítvén *Rapinat*, hogy a' Helvétziai Directorium nem birna azzal a' hatalommal, hogy a' Frantzia Országgló-szék' rendeléseit meg-akadályoztathassa, 's hogy annak hatalma egyedül tsak a' belső Admi-

nistrátzióra, és tovább ki nem terjedvén, a' néki ártalmasoknak látszó dolgokról tsak jelentéseket tehet, etc. — Mind ezeknek illy módonn való előadása után, említi *Rapinat*, hogy ő a' Frantzia petsétek mellé a' kassákra üttetett Helvétziai petséteket, minthogy azon kassák már a' Frantzia Respublikáéi, le-szaggattatta, 's mind ezeket tselekedeteket pedig az ő reménysége szerént a' Frantzia Directorium is helyben fogja hagyni.

A' Helvétziai Directorium közölvén a' Helvétziai Képviselő Tanátsokkal ezt a' kedvetlen levelet, válaszolt Május' 17-dikénn a' Biztosnak *Rapinat*nak is, illyen formálog: — „Nekünk a' mi Constitutziónk adta a' hatalmunkat, és az szabott annak a' határokat, mellyekről nekünk már most tsak a' Helvétziai Respublika' Képviselői beszélhetnek. A' Frantzia Directorium nekünk Constitutziót adott: néktek pedig, Hazafi Biztos! a' fegyveres seregnél való foglalatosság-béli határt rendelt. Ne felejtsetek el, hogy néktek a' mi személyünkben, azon Országgló száknek akaratját, a' melly minket a' maga óltalma alá vett, tisztelnetek kell. Vagy pedig ha a' Frantzia Országgló széknek az akaratja az, hogy bennünket meg-alázzon, és a' mi foglalatosságainkat egy Administrátori Kamarának foglalatosságaihoz hasonlókká tegye: így is tellyes hatalmú Biztosi levelet kívánunk tölletek ezen tekintetben. Azonközben köteleseknek tartjuk arra lenni magunkat, hogy minden szabad akarat szerént való és elnyomó tselekedeteket meg-gátoljunk. Petsétjeinknek a' ti parantsolatotokból történt fel-törettetések és tulajdonjainkról való le-szaggattatások ellen, forma szerént protestálunk, 's tellyes hatalmatoknak szabad akarat szerént való által-hágásáért a' Frantzia Nemzetnek és az ő Országgló-székének igasságos-vólta' elibe apellálunk.”

Német Ország.

Generál *Lafayette* a' fijával, a' ki mostanság érkezett hozzá *Amerikából*, és két leányaival

együtt, *Latour-Maubourg* nevű jó barátjától ké-
sértetve, Május' 7-dikénn *Hámburg* várossába bé-
menvén, az idősebbik leányának *Maubourg Ká-
rolyal* való házossági özfize-párosodásokat, olyan
módonn, a' mint azt a' Frantzia Respublika Tör-
vényei kívánnyák, meg erősítette. Ezen házos-
sági Formálítás a' *Lagau* nevű Hámburgi Fran-
tzia Consulnak hazánál tétetett-meg, mint bizony-
ságok, a' Frantzia, Batava, és Amérikai Respub-
likák' Követeik, és ezeknek Secretáriussaik lévén
jelen. A' *Lafayette*' felesége nem lehetett jelen
beteges állapotja miatt ezen Respublikai lakadal-
mi ceremóniánn, mellyre nézve maga *Lafayette*
is még az nap ki-útozott háza-népével együtt
mostani lak helyére, *Plönbe*, a' hol a' felesége
fekszik.

*Erössen özfize-summázott folytatása annak a'
Válasznak, a' mellyet a' Birodalmi Deputatzió a'
Rastadi Congressuson, a' Frantzia Követségnek
utóbbi ki-nyilatkoztatására, Május' 14-dikénn ha-
tározott, és a' melly a' 44 dik Kurirnak 668 dik lap-
ján, ezen szónn, meg-tartja, félbe szakadott: —*

„Az a' kívánság, a' mellyet a' Birodalmi De-
putatzió Mártz. 3-dikánn közlött vólt a' Frantzia
Követséggel, hogy t. i. a' Rénusi-hajókázásra nézve
a' Batava Respublikával is egyet kellene érteni,
az utóbbi Frantzia Követségi ki-nyilatkoztatás-
ban nem is illetetik, az projectáltatódván ellen-
ben, hogy az idegen Nemzetekre nézve rendel-
tessenek szorossabb határok ezen hajókázásban.
Hanem a' Rénuson, az idegenek között tsak
Helvétusok és Belgák hajókáznak. — A' vámnak
el-törlése, úgy látszik, hogy hasznot hajtana a'
kereskedésnek: de más felől attól lehetne ósztán
félteni, hogy ezen vizi-jövedelemnek oda-léte miatt,
majd nem tartódhatna hajókázható állapotban a'
viz. Továbbá, ugyan azon vám' el-törlődésének,
a' Batava Respublikára is ki kellene terjesztödni.

„A' mi azt nézi, hogy az egyik partonn se
lehessen az oda által vitetendő portékákért adan-
dó *mauth* (bé-hozás-vám) nagyobb, mint a' má-
sik partonn, nem látszik meg-eshető dolognak.

Nem annyira Cameraticum ez, mint inkább az utak', partok', hidak' fenn tartására való jövedelem; egy eszköz arra, hogy az Industriának, Fábrikáknak, etc., viragoztatásokra, némelly külső portékák a' nagyobb *mauth* által ki-szorittassanak; így a' Rénus' jobb partján lévő sok apró Státusokban mind egy formájú *mauth-laistrom*-nak (tariffának) kellene készítettetni; ennek felette ezen Státusok között mindeniknek haszna, az ő fekvésétől, etc., vagy on fel-függesztetve, úgy hogy egyik Státusban könnyen büntetéseket határozhat a' Törvény arra a' dologra, a' mire a' szomszédjában jutalom határozott; melly sok nehézségekkel köttetődne önzze az, hogy a' Rénus' jobb partján is mindenütt a' túlsó *mauth-laistrom* vétetődne bé; melly különb különb, bizonyos vidékekhez alkalmaztatott, és egyéb fontos tekintetek fordúlnának itt elő, a' mellyek az egész Német kereskedést illetik; melly terhes dolog olly rendtartásokat meg-változtatni, a' mellyek századoktól fogva állanak fenn. Hanem a' békesség' munkájának e' félek által való készletetődése tsak ugyan nem szükséges; mellyre nézve jónak tartja lenni a' Deputatzió, hogy a' hajókázás, 's közönségesen szólva az egész Rénusi kereskedés' állapotjának pontjai, addig, míg a' kereskedésről való közönséges alkudozások el végeződhetnek, hagyassanak-meg a' magok eddig való állapotjokban. — A' Rénusba-szakadó minden, és a' más egyéb Német Országi nagy folyó vizekenn való közönségesen szabad hajókázásnak meg-határozása, nem áll a' Birodalmi Deputatzió' hatalmában.

„Egy más újj kívánsága még a' Frantzia Követségnek az, hogy az úgy nevezett *Immediatus* Német Ritterek' birtokaik is, mint Birodalmi Rendekéi úgy tartassanak, és az illyenek között is a' Rénus bal partján fekvők, a' Rénus' jobb partján fordittassanak vizsgálja. Pedig ezek a' Német Rittéri birtokok tsupa magános tulajdonok; ezeknek tulajdonossaik nem Birodalmi Rendek; ők *immediate* a' Tsászártól és Birodalomtól

függenek; birtokosi tulajdonos jussaik is megállhat a' Frantzia Törvényekkel, etc. — Továbbá, eleitől fogva bé vett rendtartás az, hogy azok az adosságok, a' mellyek olyan jószágokonn fekszenek, mellyek valamelly békesség kötés által egy Hatalmasságtól a' másnak birtokába botsáttatnak, ettől azon jószágokkal együtt által vétetődjenek; így esett a' dolog a' *Campo Formiói* Kötésben is. Mellyhez képpeszt a' Frantzia Minis-terek' kívánsága, hogy a' Túlso Rénusi vidékekenn fekvő adosságok, az Innenső Rénusi vidékekre által vétetődjenek, ellenkezik a' Nemzetek' Törvényével és az egyenességgel, 's külömben is végre nem hajtódható dolog. Várattatik tehát, hogy a' Törvények' principiumai fontolás alá vétettévén, a' Frantzia Követek ezen kívánságok mellől el-állanak, etc.

Magyar Ország.

Beregh Vármegyéből Máj. 24-ik napján 1798-ik esztendőben. Azon környülállások és el nem há- ritható akadályok Isten jó vóltából meg szünvén, mellyek miatt Nemes *Beregh* Vármegye amaz arany szabadságával, hogy maga igazgatására a' maga kebeléből Birákat 's Tisztviselőket magának választhasson, már Nyóltiz esztendőktől fogva nem élhetett, ezen folyó esztendőben esett Pünköst Hanának 21-ik napján tartotta a' maga Tisztviselőjinek építő székét, mellynek folyamotja e' szerént ment végben: Minekutánna ezen napra több N. szomszéd Vármegyének is, nevezetesen *Zaboltsnak*, *Zemplénnek*, *Unghvárnak*, *Ugotsának*, *Máramarosnak*, és *Szathmárnak* főbb rendei köz- zül való érdemes tagjainak számos gyülekezeté- ben Méltóságos Báró *Vétsei* és *Hajnátskői Vétsey Miklós* Úr Eő Nagysága ezen Ns *Beregh* Vármegye Fő Ispányi Hivatalnak Kormányozója egy ékes, és valójában fontos beszéddel a' Ns Statusoknak és Rendeknek bé köszönt vólna, ezen szókkal: „*Tekintetes Nemes Rendek! Hazánk Constitutzió,*

jának leg főbb és nemesebb tulajdonsági közzé számláltatik az, hogy olly törvények szerént igazgatván, mellyeknek hozásában a' Nemzet részt vészen, ezen törvényes igazgatásának elzkozeit, az az, a' Tisztviselőket (a' Vármegyékre nézve) magakébeléből szabadon választathaják, a' megyék Nemes Rendei. — Imé már nyóltzadik elztendejetelek szinte, hogy ezen Tek. Ns Vármegyében a' Nemzeti szabadságnak említett tzikkellye némelly akadályok miatt, mellyeket az idő és könyűlálások változási szültek vala, nem gyakoroltatnattott. — Most midőn ezek által nem gátoltatunk, leg ottan fő kötelességemnek tartottam, hogy e' Nemes Megyének Rendeit az el haladott Szék építésnek velem együtt való törvényes végben vite lére öszve szólítsam. — Annál nagyobb tehát az én örömem, minnél nagyobb az egyben sereglett Nemes személyeknek száma, kik között a' szómzéd Nemes Megyék érdemes Tagjait szives Barátiakat, kedves atyankfiait tisztelő örömmel szemlélem. — Magasztalom ezen gyülekezetben a' közjónak elő mozdítására való készséget, tizttelema' hivatalos szólításra való figyelmetességet. — Nem titkolom ezen készségen és figyelmetességen épült bátor reménységemet, hogy a' Nemes Rendek a' köz jóhoz való buzgóságokat, és hozzám való szivességeket hazafiúi köz munkálkodásokkal fogják tetézni. — Tészzen vizont bizonyossá abba a' Nemes Rendeket, hogy akármelly kút főből eredhető részre való hajlásnak szorgálmatos el mellözése szentül fel tett szándékom és igyekezetem: illy készülettel fogván a' Tiztségek' szék építéséhez, rendes végben viteletét várhatják, e' tetemes munkánknak, főképpen ha annak tulajdonságit előre meg fontoljuk. — A' Vármegyék öszveséggel tézik a' Hazát, ennek bóldogúlása tsak úgy váratathatik, ha a' Vármegyék jó lábann állanak, az az: ha a' Törvények szent értelmé szerént folytatnak a' köz dolgok, és személly válogatást nem ismérő egyenes igazság szerént hozattatnak az Itéletek. — Ez az a' kettős fő tziel, mellyet minden Hazafiúnak szünés nélkül szemé

előtt kell viselni, ide néztek a' mi Elejink is midőn a' Vármegyék-beli hivatalokat változság alá vetették. — Mert meg lehet ugyan némelly Tudományokat könyvekből és oktatásból tanulni, de azt a' nagy Tudományt: *Rem agere publicam*; az az, a' köz jót elközleni, tsak a' gyakorlás és az hivatalokban való forgás adja meg igazán. Hogy tehát az Hazafiak ezen nagy Tudományt, melly nélkül egy igazán szabad nemzet meg nem állhat, bönvebben és jobban meg tanulhassák, szükséges vólt az Haza Constitutziójában olly rendelést bé iktatni, melly szerént alkalmatosság nyujtassék az Hazafiaknak magok' el készítésére. Ez első indító oka a' Vármegyék' Szék Epitésének. A' második az, hogy mivel minden Hivataloknak természeti azt hozza magával, hogy az, a' ki azt viseli, annak minden részzeit maga privátumának félre tevésével, és egész maga fel áldozásával bé töltse; ezen áldozatot pedig a' Haza egy időre meg kívánhatja ugyan, de azt meg örökösíteni nem lehet; hogy tehát a' jó Hazafiák, kik a' publicumért fel áldozzák egy ideig magogokat, meg ne romoljanak, mivel a' Hivataloknak Bére tsak úgy van ki szabva, hogy azzal a' köz terhet viselő nép felette ne terheltesse, törvényes és illendő rés adatik nékik, hogy a' köz iga alól betsülettel ki vonhassák magokat. — Végtére harmadszor, mivel az emberi gyarlóság hibákat is szokott szülni; hogy a' Haza a' veszedelemtől meg őriztesse, szükséges vólt módot rendelni, melly szerént az el gyengült és már szolgálatra nem való, vagy talán hibás tisztviselőktől is meg szabadúlhassanak a' Vármegyék. — Ezen hármias okoknak fontosságából irányozuk tehát szegény édes Eleink' gondoskodó böltsességét, és áldjuk hálaló szívvvel tsendesen nyugovó hamvait; sőt mutassuk meg hozzájuk való tiszteletünket, és áldozunk nékik. — De melly nemét rendeljük az áldozatnak? — Ollyant, a' melly nékik leg kedvesebb lehet, tudniillik, viseljük szemünk előtt ama nagy tzejt, a' Haza' böldegulását, és ezt a' mennyire töllünk lehet,

elközöljük azzal is, hogy azon hivatalókrá, mellyeket a' Törvény választásunkra hagyott, olly férfiakat választunk, kik alkalmasok legyenek. Hogy pediglen ezen tetemes munkát jól végben vihessük, szükséges, hogy nyugott elmével, felre tévén gyűlölséget, barátságot 's akármilyen néven nevezendő szövetséget, egyedül a' köz jónak előmozdítását vévén mértékül, fogjunk munkánkhoz. — A' tsendes férfiúi meg tartóztatás tulajdona az igaz Magyaroknak, a' rendetlen indulatosság, zabolatlanságnak szüleménye, helytelen vágyódásoknak éretlen fajzatja. — Én a' reám runázott törvényes activitasommal tsak arra fogok élni, hogy a' Nemes Rendek választására érdemes férfiakat botsássak, erőltetni semmit sem akarok; de azon tiszteletet és tekintetet, melly egy nemesek gyülekezetét, és az én hivatalomat illet, kívánom, és el várom. — Hozzátok fordulólok immár kedves Tisztviselő Társaim, kiket a' változás kotzkájára ki tett édes Hazánk Törvénye, reményilem, hogy egy sints közötettek olyan, a' ki hivatalját a' Haza óltárára nyugott elmével le nem tegye. Köszönöm részemről velem viselt törekedéstekeket, köszönöm szivességteket, érzékenyen esik tölletek el válásom, de élelzt a' reménység, hogy azok, kiket a' Nemes Rendek köz akarátja a' hivatalók viselésére fog készíteni, tovább is mint Tisztviselő Társaim egyet értő értelemmel, és gyors igyekezettel fognak lenni; azok pedig, a' kik nyugodalomra szállanak, mint jámbor Polgár Társaim igaz szives indulatokat, el nem vonják töllem, és így egybe vett vállakkal, öszve tsatolt akarattal fogjuk a' köz jót munkálódhatni. Keljetek tehát ki székeitekből, mellyeket az én mint Kormányozótoknak meg elégedésével ültetek édes Hazamiai Tisztviselő Társaim! áldozzatok Hazánk Törvényének. — Mindnyájan pediglen emeljük fel sziveinket ama nagy Istenhez, *in quo movemur, et sumus*, a' kibe élünk és mozgunk, esedezzünk előtte, hogy a' ki édes Hazánkat annyi szélvész közt századok ólta tsudálatosan meg tartotta,

ezen előttünk forgó tetemes Hazafiui munkálódásunkban is segélleni, vezérleni méltóztasson."

(A' többit a' jövő posta napon).

* * *

Tudósítás a' két Ns Magyar Hazához.

Fels. Urunk méltóztatott, eddig tsak az Erdélyi F. Udvari Cancellária mellett szolgáló Agensnek, *Bölöni Sámuel* Urnak, már most a' Magyar Országai Felséges Udvari Cancellária mellett való Agensséget is kegyelmesen meg-engedni, mellyre nézve Hivatalának folytathatása végett, a' szokott Hitet már le is tette.

* * *

Tudósítás.

Nem lehet, hogy öröm könny tseppek ne tsordúljanak minden Hazafiaik' előmeneteleket, és bóldogulásokat valóban sziveken viselő Magyarok szemekből, midön a' Magyar Literatura jelenvaló állapotját, ennek tsak 10 elztendökkel ez előtt való állapotjával is öfzve vetik. — De ezen öröm könnyek sem takorhatják el tsak ugyan a' figyelmetes szemek elől azt a' nagy fogyatkozást, mellyet hagytak mind eddig is azok a' tudós Hazafiak, a' kik mind fordításaikban, mind eredeti munkájokban töbnyire a' pallérozottabb izléseknek lehető tetzhetést, és azoknak gyarapításokat tárgyazták, a' köznépét pedig tsak nem egélszen magára hagyták. Tekintetbe vették ugyan ezt is már a' szükségben segítő könyv első részének *)

*) Ezen munkának második darabja, a' mint annak érdemes írója *Becker* Úr már meg ígérte, készen lesz a' jövő Mihály napi Lipsiai Vajárra. — Ohajtani lehet, hogy ezt is, az első Darab' érdemes fordítója, mentül elébb adja a' Magyar köznép' kezébe.

Szanderneke az Egésséget tárgyazó Katechismusnak, és a' *Hufelánd* hoszfú élet mesterségének, érdemes fotditói: de még mind ezekkel is az a' hijjánosság nem érdekeltetett, melly az én tsekély itéletem szerént leg első lett volna; t. i. avagy tsak valami rövid út mutatás is az okos nevelésre még mind eddig is, nem adatott a' Magyar szülék' kezekbe. Ezen hijjánosságon tsak valamennyire is lehető segéllésre szándékozom én egy kis könyvetskét Magyar nyelvünkre által tenni, mellyet irt ama Német Országban most leg első nevelő, *Saltzmann*, ilyen tzim alatt: *Konrád Kiefer, oder Anweisung zu einer vernünftigen Erziehung der Kinder.* — Ezen könyvetske már nagyobb részént nállam kézben is van és ha valami ellenkező környülállások szives szándékomat meg nem akadályoztatják, nem sokára sajtó alá is bocsátatik, ilyen egy kitsinyt meg változtatott tzim alatt: *Gondos Sámuel — vagy Út-mutatás az okos nevelésre.* Ezen munka' nagy érdemű Irója kivált a' Német Orzági szüléket tartotta szemei előtt, azoknak számokra irta leg egyenesebben; úgy itélem hát; nem lesz haszontalan ottan ottan, nemelly alkalmaztatásokat tenni, a' Magyar szülékek, és ezeknek, ezen nagy munkában, a' nevelésben, többnyire hibás magok viseleteket, és ennek lehető orvoslását érdeklenni — melly igérete-met miképpen fogom bé tellyesíteni — a' munka maga meg fogja mutatni. — Ezen jelentésben, egyedül tsak az a' tzielom; hogy az Érdemes Közönség meg ertvén ezen szándékomat — ha valaki már ezen munkátskának Hazánkfijai és Leányi kezekbe adásában munkálkodik; ne terhelte-sék a' Magyar Ujságokat Iró Urak által, mentül elébb tudtomra adadni. — Hogy a' drága időt más éppen illy szükséges munkára fordithassam. — *Irtam Betsben 1798. Máj. 25. napján. — A.*